

Nr 134.

Kunl. Maj:ts proposition till riksdagen angående löneklassplacering av viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg, m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1947.

Kunl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, frågor angående *dels* löneklassplacering av viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg, *dels* ock ersättning åt vissa lärare under deltagande i utbildningskurs i slöjd. Departementschefen anför därvid följande.

1:o.

Löneklassplacering av viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg. Lönesystemen vid statens järnvägar och vid de enskilda järnvägarna äro varandra väsentligt olika. Till följd härav måste inplacering å den statliga löneplanen av personal, som övergått i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av enskild bana, verkställas individuellt med hänsynstagande till vid den enskilda banan utgående förmåner. Vad angår de befattningshavare, som vid den enskilda järnvägen haft högre avlöning än som motsvarar lägsta löneklassen i tillämplig lönegrad, har inplaceringen tidigare alltid skett så, att vederbörande befattningshavare placeras i den löneklass, vars avlöningsbelopp — inberäknat rörligt tillägg och kristillägg — ligger närmast under den sammanlagda lönen vid den enskilda järnvägen. Det belopp, med vilket avlöningen enligt denna löneklass understiger lönen vid den enskilda järnvägen, utgår såsom personligt lönetillägg. Detta tillägg bortfaller sedermera, när befattningshavaren genom löneklassuppflyttning når ett lönebelopp uppgående till eller överstigande vad han skulle ha uppburit vid fortsatt anställning hos den enskilda järnvägen på de före övertagandet gällande villkoren.

Med stöd av beslut vid 1943 och 1945 års riksdagar (prop. nr 168/1943, p. 12, och nr 218/1945, p. 3; r. skr. nr 331/1943 och 494/1945) har Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 och den 29 juni 1945 meddelat bestämmelser som innebära en fördelaktigare löneklassplacering av de befattningshavare, vilka med anledning av statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst efter ingången av år 1940. Enligt nämnda bestämmelser har löneklassplaceringen för de ifrågavarande befattningshavarna omreglerats på grundval av en omräkning enligt den principen, att vederbörande beräknas vid uppförandet på statens järnvägars aktiva personalstat ha placerats i den löneklass inom tillämplig lönegrad, för vilken avlöningsförmånernas summa, rörligt tillägg och kristillägg inräknade, närmast överstiger sammanlagda avlöningen vid den enskilda järnvägen. Finnes ej sådan löneklass inom lönegraden, skall befattningshavaren beräknas ha blivit placerad i lönegradens högsta löneklass.

Genom beslut den 31 januari 1947 har Kungl. Maj:t meddelat viss kompletterande bestämmelse, avseende beräkningen av dyrtidstillägget å lönen vid den enskilda järnvägen.

Såväl 1943 som 1945 års beslut har föranletts av en framställning i ämnet av svenska järnvägsmannaförbundets styrelse. Till grund för riksdagsbeslutet har i båda fallen i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag legat det av järnvägsstyrelsen i respektive ärende avgivna utlåtandet, vilket biträts av förbundsstyrelsen. Beträffande de förhållanden, som föranlett de angivna riksdagsbesluten, torde jag få hänvisa till de förenämnda propositionerna nr 168/1943, p. 12, och nr 218/1945, p. 3.

I samband med en framställning från svenska järnvägsmannaförbundets styrelse, vilken bl. a. föranlett Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 31 ja-

nuari 1947, gjorde förbundsstyrelsen även en hemställan om att de fördelaktigare löneklassplaceringsbestämmelserna måtte få tillämpas jämväl beträffande sådana befattningshavare, som i samband med statsförvärv av enskilda järnvägar övergått till anställning vid statens järnvägar före den 1 januari 1940 och fortfarande uppbure personliga lönetillägg utöver lönen i vederbörliga löneklasser.

I infordrat utlåtande över denna hemställan förklarade järnvägsstyrelsen sig icke ha något att erinra mot bifall till densamma.

Genom det omförmälda beslutet den 31 januari 1947 fann Kungl. Maj:t denna förbundsstyrelsens hemställan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I en den 10 februari 1947 dagtecknad skrift har *svenska järnvägsmannaförbundets styrelse* gjort förnyad framställning om förbättrad löneklassplacering för de befattningshavare, som före den 1 januari 1940 i samband med statsförvärv övertagits från enskilda järnvägar och som alltfort uppbära personliga lönetillägg.

Järnvägsstyrelsen har i infordrat yttrande över den förnyade framställningen förklarat sig intet ha att erinra mot bifall till densamma.

1943 och 1945 års riksdagsbeslut i förevarande fråga, vilka grunda sig på *Departementschefen*, järnvägsstyrelsens av järnvägsmannaförbundet biträdda förslag, avse uttryckligen endast sådana befattningshavare, som efter ingången av år 1940 övergått i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av enskild järnväg. Med hänsyn till att de befattningshavare, som omfattas av den nu gjorda framställningen, enligt vad i ärendet blivit upplyst kommit att intaga en oförmånligare ställning i lönehänseende än senare övertagna befattningshavare, vill jag ej motsätta mig att åtgärder nu vidtagas för en förbättring jämväl av de förstnämndas löneklassplacering. Jag får sålunda förorda, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter rörande omreglering enligt de i 1943 och 1945 års riksdagsbeslut angivna grunderna av löneklassplaceringen för sådana befattningshavare, som före den 1 januari 1940 övertagits i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av enskild järnväg och som fortfarande uppbära personliga lönetillägg utöver lön enligt löneplan. Omregleringen torde i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag böra ske med verkan från och med den 1 juli 1946.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordade grunder, utfärda bestämmelser angående löneklassplacering av sådana befattningshavare, som före den 1 januari 1940 övergått i statens järnvägars tjänst i samband med statsförvärv av enskild järnväg och som fortfarande uppbära personliga lönetillägg.

2:o.

Avlöning åt vissa lärare under deltagande i utbildningskurs i slöjd. På förslag av Kungl. Maj:t i 1946 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, s. 286—287) har riksdagen för budgetåret 1946/47 anvisat ett reservationsanslag av 10 000 kronor till kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter (r. skr. nr 8/1946, p. 155). I brev den 14 juni 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att anslaget skulle disponeras för anordnande av en kurs för utbildande av lärare i manlig slöjd, samt meddelat bland annat följande bestämmelser rörande denna. Kursen skulle avse att bereda kompletterande yrkespedagogisk utbildning åt personer, vilka vore anställda såsom lärare i manlig slöjd vid allmänna läroverk eller därmed jämförliga, under skolöverstyrelsens inseende stående läroanstalter eller vilka önskade förbereda sig för erhållande av sådan anställning. Kursen skulle omfatta sex veckor och kursdeltagarna utses av skolöverstyrelsen. Under tiden för kursen kunde till kursdeltagare, som ej vore bosatt å kursorten, utgå traktement med högst sju kronor om dagen. Dessutom finge utgå vissa resebidrag. Överstyrelsen skulle äga bestämma, vilka kursdeltagare, som skulle åtnjuta traktementen och resebidrag.

I skrivelse den 2 oktober 1946 har *skolöverstyrelsen* — med förmälan att den ifrågavarande kursen skulle hållas under tiden från och med den 21 oktober till och med den 30 november 1946 — hemställt att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att ordinarie, extra ordinarie och extra lärare vid statliga och högre kommunala läroanstalter finge under tjänstledighet för genomgående av kursen uppbära lön med B-avdrag samt biträdande lärare eller timlärare, vilken vore ålagd en undervisningsskyldighet av minst 20 veckotimmar, hälften av honom eljest tillkommande avlöningsförmåner. Vore lärarens undervisningsskyldighet av mindre omfattning än 20 veckotimmar, hemställdes att överstyrelsen bemyndigades föreskriva att, där så prövades skäligt, läraren skulle å lärarbefattningen uppbära viss del, dock högst hälften av den honom eljest tillkommande ersättningen.

Över skolöverstyrelsens framställning ha infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret och allmänna lönenämnden.

Statskontoret har först uttalat, att frågan om rätt för ordinarie och extra ordinarie lärare att under tjänstledighet för genomgående av den avsedda kursen åtnjuta avlöning med B-avdrag vore av beskaffenhet att böra prövas och avgöras av skolöverstyrelsen med tillämpning av gällande avlöningsbestämmelser. I denna del borde framställningen därför ej föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Beträffande frågan om rätt för extra lärare och timlärare att åtnjuta viss avlöning under den avsedda ledigheten anfördes att, även om lärarna i manlig slöjd vid de allmänna läroverken kommit i en något sämre ställning än andra lärarkategorier på grund av obenägenheten att i nuvarande läge inrätta pensionsberättigande tjänster för övningslärare, statskontoret med hänsyn till ersättningsfrågans principiella räckvidd icke vore berett förorda bifall till detta yrkande.

Allmänna lönenämnden har — under förutsättning att Kungl. Maj:t skulle finna tillräckliga skäl föreligga för en dylik åtgärd — tillstyrkt att genom framställning till riksdagen medgivande i enlighet med skolöverstyrelsens förslag utverkas beträffande extra lärare och timplärare.

I allmänna lönenämndens utlåtande lämnas följande uppgifter rörande de i kursen deltagande elevernas anställningsförhållanden.

I kursen deltog efter vad allmänna lönenämnden inhämtat 20 elever, av vilka icke någon var ordinarie eller extra ordinarie lärare vid det statliga eller statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet. Flertalet voro extra lärare eller timplärare vid allmänt läroverk. Av dessa statsanställda lärare tjänstgjorde några dessutom såsom timplärare vid folkskola eller kommunal mellanskola. Två av deltagarna voro enbart kommunalt anställda, varav en vid kommunal mellanskola och en huvudsakligen vid folkskola. En av deltagarna var icke lärare utan ordinarie vaktmästare vid samrealskola. Denne vaktmästare har dock enligt uppgift tagits i anspråk såsom lärare i slöjd vid skolan.

Med hänsyn framför allt till att den kategori av lärare, varom nu är fråga, genom flera samverkande omständigheter blivit sämre ställd än andra lärargrupper i fråga om möjligheterna att vinna befordran till ordinarie och extra ordinarie befattningar, anser jag skäligt att de extra lärare och timplärare, som genomgått den nu ifrågavarande kursen, medgivas uppbära viss del av sin lön under tjänstledighet för kursens genomgående. Skolöverstyrelsens förslag i detta hänseende, vilket tillstyrkts av allmänna lönenämnden, finner jag lämpligt avvägt. *Departements-
chefen.*

Kungl. Maj:t torde äga formell möjlighet att utan riksdagens medverkan medgiva de av mig förordade förmånerna till extra lärare och timplärare vid det statliga undervisningsväsendet. I vad frågan rör motsvarande lärargrupper vid det statsunderstödda undervisningsväsendet torde den däremot böra underställas riksdagen.

På grund av det anförda förordar jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med i det föregående angivna grunder, meddela föreskrifter i fråga om avlöning åt extra lärare och timplärare vid tjänstledighet för deltagande i den av skolöverstyrelsen anordnade utbildningskursen för lärare i manlig slöjd.

Vad föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Karl-Ingmar Edstrand.